

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับระดับความรู้ด้านสุขภาพ ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ด้านสุขภาพกับการเกิดโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุ 0-4 ปี การปฏิบัติด้านสุขภาพและความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติด้านสุขภาพกับการเกิดโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุ 0-4 ปี อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive) โดยการสัมภาษณ์มารดาหรือบิดาของเด็กอายุ 0-4 ปี หรือบุคคลอื่นที่ใกล้ชิดกับเด็กและสามารถให้ข้อมูลได้ เกี่ยวกับลักษณะข้อมูลทั่วไป การปฏิบัติทางด้านสุขภาพ และความรู้เกี่ยวกับด้านสุขภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

3.1 วิธีดำเนินการ

3.1.1 ประชากรเป้าหมาย คือ มารดาและเด็กอายุ 0-4 ปี จำนวน 2,296 คน ที่อาศัยอยู่ในอำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง

3.1.2 เทคนิคการเลือกตัวอย่าง (Sampling technique) เนื่องจากพื้นที่ที่ศึกษา คือ อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง มีอาณาเขตกว้างขวาง ประกอบด้วย 4 ตำบล 31 หมู่บ้าน ในพื้นที่ 631 ตารางกิโลเมตร ผู้ศึกษาจึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งเป็นกลุ่ม (Cluster sampling) โดยสุ่มตัวอย่างจากมารดาและเด็กอายุ 0-4 ปี ซึ่งมีทั้งหมด 2,296 คน โดยมีรายละเอียดของการสุ่มตัวอย่างดังนี้

สุ่มตัวอย่าง โดยการจับฉลากเลือกหมู่บ้านตัวอย่าง จาก 4 ตำบล ๆ ละ 1 หมู่บ้าน ได้หมู่บ้านที่จะศึกษาทั้งหมด 4 หมู่บ้าน และดำเนินการสำรวจแม่และเด็กที่มีอายุ 0-4 ปี โดยใช้ขนาดตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน เป็นสัดส่วนกับจำนวนแม่และเด็กที่มีอายุ 0-4 ปี ที่มีในหมู่บ้านตัว-

อย่าง (Sampling proportional to size) สุ่มตัวอย่างแม่และเด็กอายุ 0-4 ปี จากแต่ละหมู่บ้าน โดยวิธี Simple random sampling ในกรณีที่ครอบครัวมีเด็กอายุ 0-4 ปี หลายคนจะเลือกสัมภาษณ์เกี่ยวกับเด็ก ที่มีอายุน้อยที่สุดเพียงคนเดียวเท่านั้น

3.1.3 ขนาดตัวอย่าง (Sample size) ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการสำรวจ โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งเป็นกลุ่ม (Cluster sampling) ดังนั้น เพื่อลดความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งเป็นกลุ่ม จึงประมาณขนาดตัวอย่างให้เป็น 2 เท่าของขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการสำรวจ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบธรรมดา (Simple random sampling) ดังนี้

ขนาดตัวอย่าง อย่างน้อยที่สุดสำหรับการสุ่มแบบธรรมดา

(Simple random sampling :

$$n = \frac{n_0}{1 + \frac{n_0}{N}}$$

เมื่อ

$$n_0 = \left[\frac{Z}{d} \right]^2 \left(1 + \frac{1}{N} \right)$$

$$n = 139.22$$

$$\therefore n \sim 140 \text{ คน}$$

ดังนั้น ขนาดตัวอย่างที่ควรใช้ในการสำรวจโดยการสุ่มแบบ Cluster sampling

$$= 2 \times 140$$

$$= 280 \text{ คน}$$

(ดังรายละเอียดในภาคผนวก ก)

3.2 ตัวแปรที่ศึกษา

3.2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ลักษณะข้อมูลทั่วไป คือ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัว จำนวนเด็กอายุ 0-4 ปี การปฏิบัติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ และความรู้เกี่ยวกับการสูบบุหรี่

3.2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ อุบัติการณ์การเกิดโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุ 0-4 ปี

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ เป็นแบบสัมภาษณ์มีคำถามทั้งปลายปิดและปลายเปิด ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการศึกษา ซึ่งได้ทำการทดสอบกับมารดาในหมู่บ้านนาบอน หมู่ที่ 2 ตำบลทุ่งงาม อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง ซึ่งมีลักษณะความเป็นอยู่ สภาพเศรษฐกิจและสังคม คล้ายคลึงกับหมู่บ้านทั่วไปของอำเภอเสริมงาม และไม่ได้เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งได้นำมาปรับปรุงแก้ไข ให้ครอบคลุมเนื้อหา โดยปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ ก่อนนำไป สัมภาษณ์กับประชากรกลุ่มตัวอย่างต่อไป (ดังรายละเอียดในภาคผนวก ข.)

แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการศึกษานี้ ประกอบด้วยเนื้อหา 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะข้อมูลทั่วไป ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ของครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัว จำนวนเด็กอายุ 0-4 ปี และการป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงของเด็กอายุ 0-4 ปี จำนวน 9 ข้อ

ส่วนที่ 2 การปฏิบัติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ จำนวน 22 ข้อ แต่ละข้อจะนำมาตรวจให้คะแนนเป็นรายข้อ โดยให้คะแนนการปฏิบัติทุกข้อ (ยกเว้นข้อ 4, 12, 19) ที่ถูกต้อง 2 คะแนน ไม่ถูกต้อง 0 คะแนน แต่ในข้อ 4, 12, 19 ถูกต้อง 2 คะแนน ถูกต้องบ้าง 1 คะแนน และไม่ถูกต้อง 0 คะแนน และแบ่งเกณฑ์การวัดคะแนนเป็นร้อยละ ดังนี้

- ร้อยละ 0-49 = ครอบครัวที่มีการสูบบุหรี่ไม่ดี
- ร้อยละ 50-100 = ครอบครัวที่มีการสูบบุหรี่ดี

ส่วนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการสาขาวิชา เป็นแบบทดสอบความรู้ จำนวน 19 ข้อ แต่ละข้อ นำมาตรวจให้คะแนนเป็นรายข้อ โดยให้คะแนนคำตอบที่ถูกต้อง 1 คะแนน คำตอบที่ผิด 0 คะแนน และแบ่งเกณฑ์การวัดคะแนนเป็นร้อยละ ดังนี้

- ร้อยละ 0-49 = มีความรู้เกี่ยวกับการสาขาน้อย
- ร้อยละ 50-79 = มีความรู้เกี่ยวกับการสาขากลาง
- ร้อยละ 80-100 = มีความรู้เกี่ยวกับการสาขามาก

3.4 วิธีการรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.4.1 ติดต่อนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดลำปาง นายอำเภอเสริมงาม สาธารณสุขอำเภอ ผู้อำนวยการโรงพยาบาล หัวหน้าสถานีอนามัย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุข เพื่อขอความร่วมมือในการศึกษาและเก็บข้อมูล

3.4.2 ขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาล และสถานีอนามัย ที่ไม่ได้รับผิดชอบหมู่บ้านที่เป็นตัวอย่างเพื่อร่วมเป็นพนักงานสัมภาษณ์ โดยมีการประชุมเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจ วิธีการเก็บข้อมูลดังกล่าว

3.4.3 ดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บข้อมูลในช่วงระหว่างวันที่ 14-31 พฤษภาคม 2534 พร้อมทั้งตรวจสอบความครบถ้วน ถูกต้องของข้อมูล เมื่อสิ้นสุดการสัมภาษณ์ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1 บรรณาธิกรข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยนำข้อมูลทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วน

3.5.2 นำข้อมูลมาลงรหัส เพื่อเตรียมการวิเคราะห์ด้วย Computer

3.5.3 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่อง Computer โดยใช้โปรแกรม SPSS (Statistical Package for Social Science)

3.5.4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.4.1 ลักษณะข้อมูลทั่วไป ความรู้ด้านสุขภาพและการปฏิบัติด้านสุขภาพ
นำเสนอโดยวิธีการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และ
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.5.4.2 หาความสัมพันธ์ระหว่าง ระดับความรู้ด้านสุขภาพกับการเกิดโรค
อุจจาระร่วงในเด็กอายุ 0-4 ปี และการปฏิบัติด้านสุขภาพกับการ
เกิดโรคอุจจาระร่วงในเด็กอายุ 0-4 ปี โดยใช้ Chi-square test.